HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Centrale Raad van Beroep bij beschikking van 14 december 1972 gestelde vragen, verklaart voor recht:

De verordeningen nrs. 3 en 1408/71 van de Raad treden ten aanzien van de personen waarop zij van toepassing zijn, in de plaats van verdragen tussen Lid-Staten inzake sociale zekerheid, die niet zijn vermeld in respectievelijk de artikelen 6 en 7 of de bijlagen D en II dezer verordeningen, ook indien de bepalingen van deze verdragen voor de rechthebbende tot hogere uitkeringen leiden dan bij toepassing van genoemde verordeningen.

Lecourt Monaco Pescatore Donner Mertens de Wilmars
Kutscher Ó Dálaigh Sørensen Mackenzie Stuart

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op zeven juni negentienhonderddrieënzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 23 MEI 1973 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

De Centrale Raad van Beroep, die in Nederland in hoogste instantie bevoegd is op het gebied van de sociale verzekeringen, heeft bij beschikking van 14 december 1972 het Hof de volgende vragen gesteld:

„Hoe moeten de bepalingen, vervat in de artikelen 5 en 6 en bijlage D van de verordening nr. 3, worden uitgelegd?

a) Treden de bepalingen van deze verordening, wat betreft de personen,

1 — Vertaald uit het Duits.

waarop zij van toepassing is, in de plaats van bepalingen van verdragen tussen Lid-Staten inzake sociale zekerheid, niet vermeld in artikel 6, paragraaf 1, onder a) en b), paragraaf 2, onder a) en b), en evenmin vermeld in bijlage D, ook indien de bepalingen van deze verdragen tot een gunstiger resultaat leiden voor de uitkeringsgerechtigde dan de toepassing van voormelde verordening?

b) Indien deze vraag ontkennend beantwoord moet worden, hoe dient dan bezien te worden of in een bepaald geval een verdrag dan wel de verordening tot een gunstiger resultaat leidt? Moet daarbij in de beschouwing worden betrokken, wat in de andere Lid-Staten aan de gerechtigde uiteindelijk de facto zal worden uitgekeerd?

c) Hoe dienen in dit opzicht de artikelen 6 en 7 en bijlage II van de verordening nr. 1408/71 te worden uitgelegd?"

Voor een goed begrip van deze vragen zij allereerst het volgende opgemerkt.

De heer Walder, verzoeker in het hoofdgeding, is Nederlander van nationaliteit en woont sinds 1954 in België. Van 1920 tot 1954 heeft hij in Nederland gewerkt. Over een tijdvak van 75 weken heeft hij premie betaald onder de Nederlandse wettelijke regeling inzake invaliditeits-, ouderdoms- en overlevingsrenteverzekering voor werknemers.

Toen hij bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd ophield met werken, diende hij bij de Nederlandse sociale verzekering een verzoek in om ouderdomspensioen. De Sociale Verzekeringsbank kende hem bij beslissing van 30 maart 1971 dit pensioen per 1 januari 1970 toe op grond van de artikelen 27 en 28 van bijlage G van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB nr. 30 van 16 december 1958), daar de heer Walder migrerende werknemer was in de zin van deze verordening. De Bank ging er derhalve van uit dat de vóór 1 januari 1957 in Nederland vervulde premietijdvakken moesten worden gelijkgesteld met verzekeringstijdvakken ingevolge de Algemene Ouderdomswet, dat wil zeggen overeenkomstig de wet waarbij de invaliditeits- en ouderdomsverzekering voor werknemers in Nederland op 1 januari 1957 — ten aanzien van het ouderdomspensioen — werd vervangen door een voor alle ingezetenen geldende algemene ouderdomsverzekering. Zij kwam daarbij tot een pensioen van 4 % van het ouderdomspensioen dat ingevolge de AOW toekomt aan een ongehuwde.

De heer Walder ging hiermee niet akkoord. Volgens hem had hij recht op een hoger pensioen, en wel 33,6 % van een gehuwdenpensioen. Dit percentage zou voortvloeien uit een verzekering overeenkomstig het Belgisch-Nederlandse verdrag inzake de sociale verzekering van 29 augustus 1947 en het bijbehorend akkoord van 21 april 1951 (welke bij verdrag van 4 november 1957 beide werden gewijzigd). In deze teksten wordt namelijk niet alleen rekening gehouden met tijdvakken van werkzaamheid in Nederland, maar ook met vóór 1 januari 1957 vervulde tijdvakken van woonachtigheid aldaar.

De heer Walder stelde tegen de beslissing van de Sociale Verzekeringsbank beroep in bij de Raad van Beroep en toen hij daar geen gelijk kreeg, bij de Centrale Raad van Beroep. Dit college, waar de zaak thans dient, vroeg zich af hoe verordening nr. 3 en de daarvoor in de plaats getreden verordening nr. 1408/71 (PB nr. L 149 van 5 juli 1971) zich verhouden ten opzichte van bilaterale verdragen inzake sociale zekerheid. Dit leidde tot de bovengenoemde vragen die met name betrekking hebben op de uitlegging van de artikelen 5 en 6 en bijlage D van verordening nr. 3.

Alvorens deze vragen nader te beschouwen, zou ik willen wijzen op hetgeen de Commissie (die als enige aan deze prejudiciële procedure heeft deelgenomen) heeft opgemerkt over de ontwikkeling van het Nederlandse sociale-verzekeringsrecht (voor zover ten deze relevant),

de structuur en ontwikkeling van het Nederlands-Belgische verdrag inzake sociale verzekering en de ontwikkeling ten deze van verordening nr. 3.

Hieruit blijkt allereerst dat de reeds genoemde, op 1 januari 1957 in werking getreden Algemene Ouderdomswet bepaalde, voor de betrokkenen gunstige overgangsbepalingen bevat. Daarbij worden namelijk in Nederland vóór 1 januari 1957 vervulde tijdvakken van woonachtigheid en andere tijdvakken gelijkgesteld met verzekeringstijdvakken onder de AOW, zij het op de voorwaarde dat de betrokkene van zijn 59e tot en met zijn 65e levensjaar in Nederland woonachtig is geweest. — Voorts is van belang dat volgens genoemd Nederlands-Belgisch verdrag de overgangsbepalingen van de AOW eveneens kunnen worden toegepast, indien de betrokkene niet aan deze voorwaarde heeft voldaan doch in bedoeld tijdvak in België woonachtig was. Het verdrag bleef ook na de inwerkingtreding van verordening nr. 3, die dergelijke verdragen immers zou vervangen, voorlopig van kracht, daar de essentiële bepalingen van het verdrag waren opgenomen in bijlage D van verordening nr. 3 (in eerste redactie verschenen in PB 1958, blz. 588). Later schijnt dit echter aanleiding te hebben gegeven tot administratieve en juridische moeilijkheden. De Nederlandse en Belgische Regering hebben toen op 23 mei 1962, overeenkomstig artikel 54, lid 1, van verordening nr. 3, aan de voorzitter van de Raad kennis gegeven van een wijziging van bijlage D onder mededeling dat uit de bijlage die bepalingen van het Nederlands-Belgische verdrag werden geschrapt, die betrekking hebben op de overgangsbepalingen van de AOW. Sindsdien golden voor migrerende werknemers die in Nederland hadden gewerkt dus alleen nog de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3, zodat over verzekeringstijdvakken vóór 1 januari 1957 een ouderdomspensioen op grond van de toenmalige invaliditeits- en ouderdomsrenteverzekering werd berekend en de AOW op verzekeringstijdvakken nà 1 januari 1957 werd toegepast. Aangezien deze oplossing niet geheel bevredigend was, stelde Nederland voor om als compensatie in bijlage G, III B, van verordening nr. 3 een regeling op te nemen ten einde — zoals reeds gezegd — voor de toepassing van de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 de tijdvakken van bijdrage- of premiebetaling, die vóór 1 januari 1957 waren vervuld onder de Nederlandse wetgeving op de sociale verzekering, gelijk te stellen met verzekeringstijdvakken onder de AOW. Dit voorstel is overgenomen in de verordening van de Raad van 18 december 1963 en bijlage G werd gewijzigd.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat verordening nr. 1408/71 die sinds enige tijd in de plaats is getreden van verordening nr. 3, weer een gunstiger regeling bevat voor migrerende werknemers die vóór 1 januari 1957 in Nederland werkzaam waren. In haar bijlage V, F 2, zijn namelijk de voornaamste bepalingen van het Nederlands-Belgische verdrag inzake de sociale verzekering overgenomen, met name de gelijkstelling van de tussen het 59e en 65e levensjaar vervulde tijdvakken van woonachtigheid in een andere Lid-Staat met tijdvakken van woonachtigheid in Nederland, zodat thans bij de berekening van een Nederlands ouderdomspensioen rekening kan worden gehouden met tijdvakken van woonachtigheid in Nederland vóór 1 januari 1957.

In het licht van deze opmerkingen zullen wij thans de door de Centrale Raad van Beroep opgeworpen problemen nader beschouwen.

1. In de eerste plaats staan wij voor de vraag naar de uitlegging van de artikelen 5 en 6 en de bijlage D van verordening nr. 3, nauwkeuriger gezegd, de vraag of de bepalingen van deze verordening in de plaats zijn getreden van bepalingen van verdragen, niet vermeld in artikel 6, lid 1, sub a) en b), en in bijlage D, ook indien laatstgenoemde bepalingen tot een gunstiger resultaat voor de betrokkenen leiden.

De beantwoording van deze vraag levert geen bijzondere moeilijkheden op, zoals de Commissie heeft aangetoond.

Wij dienen hier uit te gaan van artikel 5 van verordening nr. 3. Dit artikel zegt dat de verordening ten aanzien van de personen waarop zij van toepassing is, in de plaats treedt van verdragen inzake sociale zekerheid, welke uitsluitend tussen twee of meer Lid-Staten zijn gesloten, alsmede van de aanvullende akkoorden bij deze verdragen. Dit is een dwingende en duidelijke bepaling. Zij bevat slechts het voorbehoud „tenzij in deze verordening uitdrukkelijk anders wordt bepaald". Hierbij ware met name te denken aan artikel 6, lid 2: „De bepalingen van deze verordening laten onverlet de verplichtingen welke voortvloeien uit ... e) andere bepalingen van verdragen inzake sociale zekerheid, voor zover zij in bijlage D van deze verordening worden vermeld. „Ook deze bepaling is duidelijk: het komt uitsluitend aan op de inhoud van bijlage D; alles wat daar niet is vermeld, werd vervangen door verordening nr. 3.

Bovendien zijn, zoals de Commissie heeft opgemerkt, in artikel 6 geen criteria voor opneming in bijlage D opgenomen. Zelfs al zouden betrokkenen door een dergelijke opneming in een gunstiger positie komen te verkeren, toch zijn de Lid-Staten en de Raad daartoe niet verplicht. Zij hebben ten deze veeleer een discretionaire bevoegdheid, zoals met name ook uit artikel 6, lid 3, blijkt, dat spreekt van wijzigingen in bijlage D welke de Lid-Staten „noodzakelijk achten".

Op de eerste vraag kan derhalve worden geantwoord dat alle in bijlage D niet-genoemde bepalingen van bilaterale verdragen door verordening nr. 3 zijn vervangen, ook indien het resultaat voor de betrokkenen volgens de verdragen gunstiger is dan volgens verordening nr. 3.

2. Aangezien de tweede vraag slechts is gesteld voor het geval de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, welk geval zich hier dus niet voordoet, is het niet nodig op de tweede vraag van de Centrale Raad van Beroep in te gaan.

3. Ten slotte kan voor de derde vraag, betreffende de uitlegging van de artikelen 6 en 7 en bijlage II van verordening nr. 1408/71, worden verwezen naar het antwoord op de eerste vraag.

Artikel 6 van verordening nr. 1408/71 komt namelijk overeen met artikel 5 van verordening nr. 3, daar het bepaalt dat de verordening, wat de personele werkingssfeer betreft, in de plaats treedt van elk verdrag inzake sociale zekerheid, dat tussen twee of meer Lid-Staten geldt. Artikel 7, waarnaar een voorbehoud in artikel 6 verwijst, noemt de door de verordening onverlet gelaten internationale verplichtingen en zegt — evenals artikel 6 van verordening nr. 3 — in lid 2 dat alleen de in bijlage II vermelde bepalingen van verdragen inzake sociale zekerheid van toepassing blijven. Reeds bij enkele lezing blijkt echter dat het onderhavige Nederlands-Belgische verdrag hierbij niet is vermeld, zodat ook verordening nr. 1408/71 geen aanknopingspunt biedt voor een beroep op genoemd verdrag.

4. Samenvattend moge ik derhalve concluderen de vragen als volgt te beantwoorden:

a) Vastgesteld moet worden dat de bepalingen van verordening nr. 3 ten aanzien van de personen waarop zij van toepassing is, in de plaats is getreden van de in artikel 6 en bijlage D niet-genoemde verdragen inzake sociale zekerheid, die door twee of meer Lid-Staten zijn gesloten.

b) Voorts moet worden vastgesteld dat voor de bepalingen van verordening nr. 1408/71 en met betrekking tot de in artikel 7 en bijlage II van deze verordening niet-genoemde verdragen mutatis mutandis hetzelfde geldt.